

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора педагогічних наук, професора,
декана факультету музичного мистецтва

Рівненського державного гуманітарного університету

Сверлюка Ярослава Васильовича,

на дисертацію **Лі На**

«Формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

1. Актуальність теми виконаної роботи.

На етапі інтеграції вітчизняної системи вищої освіти до європейського освітнього простору особливої актуальності набуває проблема формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої мистецької освіти. Сучасні трансформаційні процеси в освітній сфері, динаміка професійних вимог та міждисциплінарний характер педагогічної діяльності зумовлюють необхідність переосмислення концептуальних засад професійної підготовки майбутніх фахівців. У цьому контексті важливого значення набуває феномен «трансфесії», який орієнтує майбутнього вчителя музичного мистецтва на професійну мобільність, здатність інтегрувати знання й уміння з різних галузей, творчо адаптуватися до нових умов освітньої практики та ефективно реалізовувати себе у різних напрямках професійної діяльності.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю модернізації змісту сучасної мистецької освіти, оновлення форм і методів фахової підготовки студентів відповідно до викликів сьогодення. Особливої значущості набуває орієнтація майбутніх учителів музичного мистецтва на безперервне самовдосконалення, набуття широкого спектра спеціальних і міждисциплінарних компетентностей, здатність до транспозиції набутих знань у різні сфери професійної діяльності, а також формування навичок професійної самоефективності й творчої самореалізації.

У сфері мистецької освіти значна увага приділяється актуалізації стратегій розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва, способам творчого самовираження здобувачів освіти, орієнтованих на самовдосконалення та мобільно-продуктивну діяльність, а також розкриттю особливостей трансверсального підходу у системі фахової підготовки. Водночас проблема формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності залишається недостатньо дослідженою та потребує ґрунтового наукового осмислення.

Актуальність означеної проблеми підтверджується й наявністю низки суперечностей у сучасній теорії та методиці диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема між: необхідністю збереження національних традицій диригентсько-хорового виконавства та впровадженням сучасних технологій музичної підготовки; потребою у формуванні трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва та недостатньою творчо-виконавською спрямованістю їхньої професійної підготовки; необхідністю забезпечення ефективної диригентсько-хорової діяльності майбутніх фахівців і

недостатньою розробленістю методичної системи формування трансфесійної готовності у процесі фахової підготовки.

Саме це зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування та практичного розроблення ефективних шляхів формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності в умовах сучасної мистецької освіти.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв Українського державного університету імені Михайла Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол №2 від 28 вересня 2023 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол №2 від 28 вересня 2023 року).

3. Наукова новизна отриманих результатів.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Лі На є комплексним, у якому *вперше*:

сформульовано авторське визначення трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності;

- визначено структурні компоненти, критерії та показники сформованості трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності;

- теоретично обґрунтовано й розроблено методичну модель поетапної методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Уточнено:

- сутність поняття трансфесійна готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової роботи.

Подальшого розвитку дістали:

- педагогічні умови та основні результати поетапної методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності;

- методичний інструментарій формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

3. Практичне значення результатів дослідження.

Дослідження зумовлено продуктивністю упровадженої у процес фахового навчання студентів факультетів мистецтв методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, ефективністю розробленого методичного інструментарію, засвідченою результатами проведених педагогічних експериментів; можливістю застосування розробленого діагностичного та методичного інструментарію для подальших методичних розробок, навчально-методичних посібників, типових та робочих програм для студентів факультетів мистецтв університетів.

Основні результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес: факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 256 від 24.05.2025 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка 03-24/03/1423 від 18.05.2025 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/23 від 03.03.2026 р.).

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації.

Відповідно до мети дослідження, яка полягає у обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, авторкою дослідження здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що у процесі дослідження Лі На вирішено низку завдань, зокрема, досліджено зміст та специфіку формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання; Визначити педагогічні умови формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової діяльності; розроблено методичну модель формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання; експериментально перевірено поетапну авторську методику формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової діяльності.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні основи формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності». Обґрунтовуючи наукові праці Лі На справедливо вважає, що основними характеристиками трансфесійності майбутніх учителів музичного мистецтва є багатофункціональність, синергетичність, критичне мислення, професійна мобільність, інноваційність, емоційний інтелект, адаптивність, здатність ефективно вирішувати кілька завдань разом, комбінувати декілька напрямків дії, одночасно виконувати декілька видів діяльності (с.41).

Поняття «*трансфесійна готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності*», визначається як комплексний стан студентів, який включає психологічну, фахову, особистісну готовність змінювати і розширювати кордони вокально-хорової діяльності на межі фахових компетентностей і синтезу знань з різних наукових сфер, набуваючи при цьому нових навичок оперування інформацією в умовах інтенсивного накопичення, освоєння різноманітних засобів ефективної дії у ситуаціях невизначеності диригентсько-хорової діяльності (с.74). Цінним є висновок зроблений здобувачкою, що ознаки трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва базується на системно-синергетичному, інтегративному, трансдисциплінарному, проєктному, компетентісно-діяльнісному, акмеологічному підходах.

У **другому розділі** «Компонентна структура та модель формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до

диригентсько-хорової діяльності» презентовано компонентну структуру змісту трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, яка інтегрує декілька змістових компонентів: мотиваційно-цільовий, інтегративно-полікомпетентнісний та ціннісно-смысловий. Логічно обґрунтовано та визначено педагогічні умови формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, а саме: стимулювання вокально-виконавського навчання вольовими зусиллями; усвідомлення особистісно-творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв у досягненні мети навчальної діяльності; актуалізація пріоритету практичного вирішення майбутніми вчителями музичного мистецтва художньо-музичних завдань.

Відповідно до обраних компонентів для опису методичної моделі в дослідженні конкретно визначено критерії, показники та рівні. Їхній зміст сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності показано на рисунку 2.1 (с.118). На підставі обґрунтованого Лі На розробила методичну модель формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, яка від мети, через наукові підходи, функції, компонентну структуру, педагогічні умови, авторську експериментальну методикау становить повний технологічний цикл.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності впровадження методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності та результати дослідно-експериментальної роботи» ґрунтовно висвітлено організацію та проведення дослідно-експериментальної роботи, що здійснювалася в межах констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту. Позитивної оцінки заслуговує використання комплексу сучасних діагностичних методів, зокрема online-тестування, анкетування, інтерв'ювання, бесід, вербального та письмового опитування, діагностично-творчих завдань, а також методів математичної статистики, що забезпечило об'єктивність і достовірність отриманих результатів. Проведена педагогічна діагностика дала змогу виявити реальний стан сформованості трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності та засвідчила переважання низького й середнього рівнів над високим, що підтвердило актуальність дослідження та необхідність упровадження запропонованої автором методики.

Перебіг формувального експерименту щодо упровадження розробленої поетапної методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва охопив три етапи, а саме: спрямовально-активізуючий, трансдисциплінарно-поглиблюючий та фундаментально-рефлексивний. Заслуговує на схвалення логічність побудови експериментальної роботи, послідовність реалізації її змісту та відповідність визначених етапів поставленій меті й завданням дослідження.

Аналіз та порівняння статистичних результатів констатувального, формувального і контрольного експериментів переконливо засвідчили ефективність розробленої методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Отримані результати підтвердили позитивну динаміку за всіма визначеними критеріями та показниками, а також достовірність висунутих автором наукових положень. Важливим здобутком дисертаційної роботи є те, що запропонована методика має не лише теоретичне обґрунтування, а й підтверджену практичну результативність, що створює належні передумови для її широкого впровадження у систему професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Представлені в дисертації результати експериментальної роботи вирізняються науковою коректністю, достатньою репрезентативністю вибірки та належним рівнем статистичного опрацювання даних, що забезпечує достовірність сформульованих висновків. У цілому проведене дослідження підтвердило доцільність і перспективність запропонованих педагогічних умов та методичного забезпечення формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Виходячи із зазначеного, є підстави вважати, що дослідження Лі На є завершеним, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та свідчить про уміння авторки прогнозувати актуальні проблеми теорії і методики музично-педагогічної освіти й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

6. Повнота викладення результатів в опублікованих працях

Результати дослідження висвітлено в 4-х одноосібних публікаціях, з яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 2 статті – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Апробація результатів дослідження відображає основні здобутки дисертаційної роботи.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи наукову роботу, відзначаючи її теоретичну і практичну значущість, дозволимо висловити окремі зауваження та побажання, які мають дискусійний характер:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження представлено аналіз трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва як педагогічної проблеми. Вважаємо, що даний розділ значно би посилювався ґрунтовним аналізом підходів зарубіжних науковців до зазначеного явища.

2. Обґрунтування характерних ознак трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва базується на: системно-синергетичному, інтегративному, трансдисциплінарному, компетентнісно-діяльнісному та акмеологічному підходах. Вважаємо, що дослідження значно виграло, якщо був ширше розкритий інтегративний підхід.

3. Структура трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності охоплює декілька змістових компонентів, а саме: мотиваційно-цільовий, інтегративно-полікомпетентнісний та ціннісно-смісловий компоненти. На нашу думку, доцільним було б ширше розкрити полікомпетентнісний потенціал мистецької освітньої сфери, зокрема уміння й ставлення, які формуються у здобувачів освіти через комунікацію з мистецтвом.

4. На третьому етапі формувального експерименту, який формує особистісно-сміслову підґрунтя під фахову музично-педагогічну, диригентсько-хорову, мистецтвознавчу, методичну підготовку студентів факультетів мистецтва, актуалізуючи продуктивне мислення, розрита здатність студентів до комплексного вирішення проблемних ситуацій вокально-хорової діяльності. Виникає питання, що складає основу педагогічного інструментарію на цьому етапі експерименту?

5. З метою методичного забезпечення даного дослідження, бажано було у додатках представити програмний диригентсько-хоровий репертуар з короткими методичними рекомендаціями щодо полегшення і оптимізації його застосування в навчальному процесі факультетів мистецтв.

Зазначимо, що дані зауваження не є визначальними а більш дискусійними і не применшують теоретичну та практичну значимість самостійного дослідження, проведеного дисертанткою.

8. Загальний висновок

Дисертація Лі На «Формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її авторка Лі На заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету музичного мистецтва
Рівненського державного
гуманітарного університету

Ярослав СВЕРЛЮК

